Nr. 46 Neue Jüdische Zeitung. פּיעטער יאהרגאנג.

נייע ייִדישע צייטונג

דיא „נייע ידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאָנטאג אונד דאָנערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייז:
גאַנציעהריג 7 פל. — קר.
האַלבייעהריג 3 „ 50 „
פיר־טעלייעהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן אונד אדמיניסטראַציאָן בעפינדעט זיך Schiffmannsgasse 6, Budapest, וואוהין אויך דיא פּרענומעראַציאָנס־געלדער צו זענדען זינד.

איינזעלנע נומערן בילליגסטן בעקומען.

Budapest, Donnerstag 20. März 1884. שנת תרמ"ד לפ"ק.

ב"ה בודאפעסט כז אדר

דער שלוסס דעם נישטעטטינער פּראָצעססעס.

ווענן דאס רעכט אונד דיא וואהרהייט גיבט עוינ בעשטעהן מוסס, ווייל דיא דאס זיעגעל גאנסטיגס זינד, זא דעסטען אונזערע באזען פינדע זאיאהל אין דאמאשקוס וויא אין מיסא. עסלאר אונד יישעשעפען נעזיגט, אונד אונזערעסטע פּעדיגן דעסטען אין דיא ביכער דער נעשיכטע איינעזעראנגן; דאס דאמאלס אונד דאמאלס דיא זודען בלוט צו ריט

צוזאמענגעפאנגען. אין איהרען וואהנונגען איינע מענגע פעראבסטענער צישונגען אונד קאָרשאפאָרען. צען געפונדען, יעלכע געפאהרליכע פערבינדונגען מיט אינטאָרעסאנטען אנאַרכיסטען בעוויזען. פאן דען אנגעפאנגענען זינד 17 וויבער פערזענדעטען ווארדען; 19 אלס זעהר געפאהרליכע פערזאנען ווערדען בינגען 48 שונדען אין אירע היימאט אבגעשאפט. דיא ביא איינגען פאן געפונדענען פראשען אונד קאָפּער זעהען זא אויס, אלס ווענן זיא געפאהרליכע שאפפע עגאהרטען מאכטען, דער אינהאלט ווירד ערסט אונטערזוכט ווערדען.

י(ראם אורטהייל דער וויע. נער מעדיצינמאָרדער.) אבסטאנד אום 5 אוהר פרעמדלעטע דער פרעווידענס אינשער אטעפלאזער שאפנונג דאס אורטהייל, דעמצו. פאלגע הונא שענק, קארל שענק, אונד שלאבאם. רעק וועגען רדבמארדס, פערזוכטען מיטבעלטארדס אונד ריבבע צום מארד אין דען נאלען פערזאר. מהיילש ווערדען. דאס אורטהייל אלל ווערטס אן קארל שענק. דאנן אן שלאבאמרעק. ציוועצא אן הונא שענק פאללשטעדט ווערדען. כיינער דער פערזאוטהיילטען אפפעלליראנטען. זיא ווארען אללע מיט דעם אורטהייל צופרידען. דעם פערברעכען נאך זאלל דער נעריכטסהאף בעשלאסען האבען. קארל שענק צור בעגנאדיגונג צו עמפפעהלען.

לאטטע-ציעהונג פאם 15. מערץ.

בודאפעסט	48	58	81	9	13
לייפ	83	10	62	30	46
שטייטס	25	20	90	62	35

פערענטווארטליכער רעדאקטער:
יקותיאל הלוי לעדערער.

קאנכורז.

אין דער היעזיגען ארטה געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעם נוטען בעל תפלה שוחט, בודק וקורא, דער צוגלייך דתרת אף וישב, וצומת הדינים האבען מוס, מיט ראש חדש איר דבעיל צו בעזעטצען. יאר. רעקנגדאלט 300 פלי אי ו., שחיטה, וואהנונג אונד דען אבליכען עמולומענטען. הערריך רעפלעקטי. רענדע וואללען אידערע קבלות אונד תחרות פאן אנער קאנגטען ארטראבקנען ראבבוינערן נאב. מסעגס איינזענדען, דיא בערופענען ווערדען צום פרעבעפארזאנע צינעלאסען אונד נור דעם אקנייפפערטען דיא ריישפעזענען פערגשט.

קורטאקעס. (קאָמערער.קאָמטאם.)

מאָרטין פליششמאן, פאָרשטעהער.

געשעפטסבעריכט.

פעסטפעסטייזן.

געטרייד-געשעפט פון ווייצען וואר- דען צוריקא 80.000 מעטער-צענטנער צום פרייזע פאן 9.25—10.05 גולד.

קאָרן 7.90—8.20 גולדען.

גערסטע אוסטריאנער — 7—7.35 גול. מאלע- וואהרע 8.75—10.25 גול.

האפער 6.85—7.20 גול.

קוקורוץ 6.25—6.70 גול.

רעפס קאָרב 14.60—14.12 גולד.

קלעעזאמען, אונגאריישער לוגעניע 62—65 גולדען.

לייניאמען. —.12 גולדען.

ראפהקלעע 62.—66. גול.

האנפזאמען. —.14 גול.

רעפפקוכען 6.20 גול.

ריבאל דאפפעלטע אפפעלסינס 42,50 גול. פער 100 קילאגראם.

קנאפפערן אונגאריש פרימא —.— גולדען.

ווייניפפיין —.— גול. יע נאך קוואליטעט.

מאהן, נייטער —.26 גול. בלייטער גול 28—30.00

ערד-עפפעל פער 100 קילאגראם 2,30—2.50 גולדען.

קומפעל 32.50 גול.

אנגר-ווייקן 7,25—8. גול.

וואכס ראגוייטר 139—143,50 גולד.

האנף גרלייטערטער 34—36 גול.

צוויעבעלקען, נאפפ פלייטען 19,65 פל. פער נישע 16.52 פל. אב בודאפעסט.

צוויעבעלקען קנאָבלאוך (לעקווא״ר) פלאוזאנשטער 22.5 גולדען.

הולצקוילען: נאפפע ווייסע באהנען 9.30 10.00 פל. פרייע באהנען 10.00 בין 10.50 פל. אויגענפל 11.50—12.00 פל. נאשבאקען 7.00—7.50 פל. הרבונען 09.00—11.00 פל. נעשפלטע 15.50. ל-יגען 08.00—16.00 פל. ל-יגען פאן קוואלעשטע. הייזע 7.10 פל. הייזענבוין 11.50 13.00 פל. (אללעס פער 100 קילאגר.)

פעלז-פליזע, פער באללען צו 100 קילאגראם אב בודאפעסט, נומ:

9	0	1	2	3	4	5	6	7	8
18,60	18.10	17.60	16.80	15.80	15.20	14.20	13.20	12.30	10.80

קרייץ פיינע 4.70 גול. נאפפע 4.90 גול.

שפיריטוס. ראהוואארע אן ראפינעריע 29.75—29.50 גולדען 30.00 פל. אין קאנזום 30.50—30.75 פל. פרים- דעשלי-שפיריטוס 33.50—33.75, ראפינאר 32.00—32.50 פל פער 10000 ליטער-פערצענט, אהנע פאס, ערסטע קאפסען.

פעטראלעום אפפיציאלע אנגעצייכנעט 25,00 גול. פער 100 קילאָ.

אונשליט (חלב) 49,5—50,50 גול.

שפעצעריי-וואארען, ציוקר ראפינאד 42.50 פל. מעלאס 41.50 פל. פלאָ 40.00 פל. וויינשטיין-ציוקר 45.00 גול.

נאיס-פעלל ע 60—62 פל. פר 56 קיל.

קיטצ-פעלל ע. שווערע צו 180 גול. פער 100 שטיק.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פראפעסאר באאנד אים אפעריקא נ- פערנעסטע פעלאסטישע ברוכבאנד פאן אללוי- ציר, וואוהל פיר הערען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; זיללעמס איזט אנגע פערען אים דיינגס נוטטס קינסטליך קאנשטרואירטס אונד דאס דען צוויק, דאס עס זיללכסס דיא פעראלטעסטען בריכס אן קינדעסטער צייט אין דיא גלייכע לאגע צו בריינגס.

פרייז: אייזאמאנד פאן 7—6 גולדען, דאפפעלט פאן 15—10 גולדען פיר קינדער אים דיא האלפטע פיל לייכטער.

נראפפס לאגער אין מיטטעל-שפיריטצען, לוסס-פאלטעריי, בעטס-אינלאגען, נומס-שפיטפעלן אונד אללע נומ- וואארען-אייטיקעל. — ביא בריכבענדען בעסטע אנזיכט בען אב רעכנס, לייקס אדער דאפפעלט, זא אויך דיא לייזווייטע

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz-Deákgasse.

קאָנכורז.

אין דער היעזיגען ארטה געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעם שחב וקורא, דער אין טכסי- נער בעל תפלה צו זיין האט. אים בעזיטצען פאן התרה על וישב וצומת הדינים פערזעהען, מיט דעם נעהאלטע פאן יערליכען 300 פל. נעבסט פריער וואהנונג אונד נעבען-עמאלומענטע צו בעזעצען. בעווערבער מיט דען פערלאנגטען איינגעשטע לאנגען בין חדש סכח פאר פראבעפאהראט ערשיי- נען: דאך ווערדען ריישפעזענען נור דעם אקנעפ- טרטען פערגינסטיגט.

ערדאשדלעך (העזעיעער קאָמטאם)

דער פאָרשטאנד: אללעיע אדלער.

געשעפטסגרינדונג אים יאהרע 1847

[illegible]

פלומפער בעטרוג ערקלערט ווארדען וואר, גינג ער נאך האללאנד, לעבטע אבוועכסעלנד אין אמסטער-דאם אונד ליאמענדאאל אונד ענדליך אין ראטטער-דאם, וואו ער פאר פירצעהן טאגען איין צימער אין איינעם האטעל נאהם. נאכדעם דיא דיענער-שאפט איהן מעהרערע טאגע ניכט צום פארשיין קאמען געזעהען האטטע, ווארדע דיא טהיר זיינעס צימ-מערס פאן דער פאליצייא געוואלטזאם ערבראכען אונד מאן פאנד איהן טאדט אויף דער ערדע ליע-גען, איינען זעכסלייפיגען רעוואלווער נעבען זיך, פאן דעם איהם איין שוס דורך דאס געהירן געגאנ-גען וואר. אים געמאך פאנד מאן פערשיעדענע קארטען מיט אדרעססען פאן בוכהענדלערן אונד אנטיקווארען אין לאנדאן אונד יערוזאלעם אונד אין איינעם האפפער מעהרערע ענגלישע אונד העב-ברעישע מאנוסקריפטע או. ז. וו. אויך איז בריעף ווארד געפונדען, דער אונפערקעננבאר פאן גייסטעס-פערווירונג צייגטע. דער אונגליקליכע האטטע אין לעטצטער צייט אין אויפפאללענדעס בענעהמען געצייגט אונד אין סהעדראם האטטע איהן דיא פא-ליצייא אלס דעם וואהנזינס פערדעכטיג פערהאפ-טען לאססען וואללען. שאפירא וואר אין דייטש ער אונד האטטע זיינע היימאט אין יערוזאלעם, וואו זיינע פרוי אונד זיין קינד לעבען.

• (באראנין שארלאטטע פאן ראטהשילד.) איס לאנדאן ווירד געשריעבען: „אין דער אם 13. ד' פערשטארבענען שארלאטטע פאן ראטהשילד האבען דיא יידישען ארמען לאנ-דאנס איהרע גראססטע וואהלטהעטערין פערלארען. איהר וואגען וואר הייפיג אין דען ארמועליגסטען שטראססען צו זעהען וואו זיא פיר דיא קלאגען דער אין דעזען שטאדטטהיילען וואהנענדען ארמען דייטשען אונד פאלנישען יודען שטעטס איין וויללי-געס אהר אונד איינע אפפענע באנד האטטע. יע-דען פרייטאג בעזוכטע זיא דיא יידישע פריישולע אונד בראכטע שטונדעלאנג מיט דער בעזיכטיגונג דער קלאססען צו. אויף איהרע איינענען קאסטען אונטערהיעלט זיא איינע קראנקענקיכע, וואו ארמען פאציענטען נעגען פארצייגונג איינעס ערצטליכען צייגניססעס פארציאגען פעראברייכט ווארדען. אים יאהרע 1859 גרינדעטע זיא דאס הויז פיר אינהייל-בארע ביידערליי געשלעכטעס. בעקליידעטע דיא ארמען טעכטער דער יידישען פריישולע אונד צייכ-נעטע זיך דורך מאנניגפאכע אנדערע וואהלטהע-טיגקייטסבעשטרעבונגען אויס.“

• (מאדעס פאלל.) דער רעדאקטער דער „יידישע פעסטער צייטונג“ מאיר רייז איזט מאנטאג בעגראבען ווארדען. ער האט שאן לאנגע איין געהירנ-לײדען געהאבט. וואס מאן אויך אם בלאטטע געמערקט האט; דען איין מענש מיט גע-זונדעם פערשטאנד שלאגט ניכט זא אום זיך וויא ער עס געטהאן האט, אדער צוגעלאססען האט, אין זיינעם בלאטטע. אהנע דעם סידור אדער מחזור וועה צו טהון האט ער גוטגעדאווענט; דענן ער האט זיך מיט זיינעם בלאטטע געלד געשאפפט, טראטצדעם ער זעהר פארטשריטט-לין געווענט וואר, האט ער אין זיינער צייטונג דען ארטהאדאקסען געשפיעלט, וואס איהם אבער ניכט געהונדערט האט, באלד דיא ארטהאדאקסען באלד דיא פארטשריטטלער אנצוגרייפען. עס וואר איהם איי-גענטליך גאר קיין יודיי רעכט, עבענזאוועניג וויא דאס יודענטהום, דאס ער וויא איין קוה בעהאנדעלט האט, דיא מאן מעלקען קאנן. דיא צייטונג ווירד וייטער ערשיינען, בעססער ווירד זיא אבער קוים ווערדען. דאך דאס שפריכווארט זאגט: „פאן טאד-טען זאלל מאן נור גוטעס רעדען,“ דארום וואללען וויר איהם נאכזאגען, דאסס ער איין גוטער פאמי-ליענפאטער וואר, אונד דא דיא וועלט יעצט פאן איהם שלום האבען ווירד, זא גאנגען וויר איהם אויך דען שלום!

• (פערראורטהיילטע אנטי-סעמיטען.) וועגען דער אנטיסעמיטישען קרא-וואללע אין בערזענצע פאם 26. אויגוסט פ' י' האט דיא קאניגליכע טאפעל געסטערן דאס אורטהייל געפעללט: דיא דרייא הויפטאנגעקלאגטען יעדער זו 9 מאנאטע קערקער. דיא וועגען דיעבשטאהל צו 4 מאנאטען פעראורטהיילטען איבריגען, זינד פריי-געשפראכען, וויל דיעבשטאהל פאר איין אנדערעס געריכט געהארט.

• (גיאורג סעלל פערשטעקט זיך.) גאבריעל אוגראן האט סעלל צום דועלל פארדערן לאססען. ער האט עס אנגענאמען אונד דאבייא געבעטען איהם צייט צו לאססען זיך 2 סעקונדאנטען (ביישטעהער) צו זוכען. אויך באראן פראנאי אונד פיל האיטשי האבען איהן הערויס-פארדערן לאססען. אבער דיא סעקונדאנטען דער גענאננטען הערדרן אבגעארדנעטען זוכטען סעלל איבעראלל, קאננען איהן אבער ניכט פינדען. וואו איזט ער?

• (אויס ענגלאנד.) (אויסגעווינטען.) דער ענגלישע גע-נעראל גראהאם האט צוואר איינען זיעג געגען דיא טרופפען דעם מאהדי ערפאכטען, אבער פיעל איזט ניכט דאמיט געוואננען. אין דיא וויסטען אונד גע-בירגע קאנן מאן דען פיינד ניכט פערפאלגען, ענג-לאנד ווירד דען סודאן וואהרשיינליך זיך זעלבסט איבערלאססען, אונד נור דאפיר זארגען, דאס עגיפ-טען זעלבסט געארדנעט ווערדע, וויא אויך דאס דיא שיפפאהרט אויף דעם סועצקאנאל אונד ראטהען מעערע געזיכערט זייא.

• (איינע שאנע אנשפראכע.) דיא מאראק-סענט-מיקלאשער וועהלער האבען אן דען פינאנצמיניסטער כאפארי איינע דעפוטאטיאן געשיקט, אום דעמזעלבען דיא קאנדידאטור אנצו-טראגען. דער שפרעכער הערר יאזעף פאלנאר זאגטע: וויר וואללען ניכט ווארטען ביז דער לאנדטאג געשלאססען ווירד, וויל וויר וויססען דאס אייער עקסצעללענץ פאן פיעלען בעצירקען אלס קאנדי-דאט געוואונשט ווירד, אונד דארום וואללען וויר ניכט זיימען. דא וויר שאן 6-מאל דיא עהרע האטטען אונ-זערן בעצירק פאן אייער עקסצעללענץ פערטרעטען צו זעהען. וויר האלטען פעסט אן דער פאהנע וועל-כע שטעטס דען נאמען דעם מיניסטערס טרוג. גע-גען דיא העטצער איזט דאס געזעטץ דיא בעסטע וואפפע. וויר פערדאמען דיאיעניגען, וועלכע איינע אנגעזעהענע קאנפעססיאן אין דעם פערפאלגען, וואס אללען מענשען דאס טהייערסטע איזט: אים גלויבען, אין איהרער רעליגיאזען איבערצייגונג. דיא אללען פרייא שטעהען מוסס.

• (פעסטער יאזעפי-מארקט.) דער צו ענדע געגאנגענע יאזעפי-מארקט האט דיא מייסטען דער דאבייא אינטערעססירטען געשעפטס-צווייגע בעפריעדיגט, דא מאן דאס בערייטס אין דען פארוואכען ערציעלטע געשעפט אין דאס מארקט-ערגעבניסס איינגעצאגען האט. דער פרעמדענפער-קעהר וואר איין רעכט לעבהאפטער; דיא קרעדיט-פערהעלטניססע האבען נור געריינגפיגיגע פערענדע-רונגען ערפאהרען. דאס מאנופאקטור-, קורץ- אונד ווירקווארענגעשעפט וואר רעכט צופריעדענשטעל-לענד; ניכט דאסזעלבע קאנן פאן דעם פראדוקטען- אונד דעם קאלאניאלווארען-געשעפטע בעהויפטעט ווערדען. דאס אינקאססא וואר אללערווערטס שוואך. — פאלליסעמענטע זינד נור אין געריינגער צאהל אונד פאן אונטערגעארדנעטער בעדייטונג פארגעפאללען.

לענטע איינען בעזאנדערען נאכדרוק אויף דאס ווארט מאנ-דעל; וואוסטע ער דאך, דאס דער נאמע הערדן קונעוואל-דער פערהאסט וואר — „מיינע אנזיכטען איבער רעליגיאן קלאר אונד אפפען דארגעלעגט. אין פאלגע דעססען האט זיא זיך זא ענטשיעדען געוויינערט, דיא מיינע צו ווערדען, דאס איך יעדע האפפנונג זיא אומצושטימען אויפגעגע-בען האבע.“

„אונד דיא אנדערע שוועסטער?“

„איך בישטע זיא הערר קונעוואלדער“, איך קאנן דאך ניכט אום דיא אנדערע שוועסטער אין דעמזעלבען אויגענ-בליקע ווערבען, דא מיר מאני איינען קארב געגעבען האט? נין, מיינע בעציהונגען צו דער פאמיליע מאנדל זינד געלאוס. אבער איך האפפע יעטצט פערעהרטער הערר קונע-וואלדער, דאסס זיא מיר איהרע ליעבע אונד טרייע פרייגדשאפט ניכט ענטציהען ווערדען. איך וויל יעטצט איינע וואהנונג אין פעסט בליבען אום דאס גליק איהרעס געהערען אום-נאננם געניעסען צו קאננען.“

„יונגער מאנן,“ זאגטע קונעוואלדער ערנסט, „איך בין מיר דעריליא שטיכלייען אונצוגענגליך עס שיינט מיר-ויא טראגען זיך מיט דער האפפנונג, דאסס עס איהנען געלינגע, דעראיט אויף מיך איינצווירקען, דאס איך איה-נען מיין פערמאגען שענקע, זעלבסט וועגן ויא קיינע מיי-נער ענקעלינגען הייראטהען. דא זינד זיא אבער אין אירר-טהום. מיין ווארט, דאס איך איהנען געגעבען האבע בין איך בערייט צו האלטען. קאננען זיא דיא פאן מיר געשטעלל-טען בעדינגונגען ניכט ערפיללען, זא שענקע איך מיין פער-מאגען אן מילדע שטיפטונגען. איך ראטהע איהנען, קיין ווארט ווייטער דאריבער צו פערליערען, דענן מיין ענט-שלוסס איזט אונאבענדערליך. פערזוכען זיא איהר גליק ביא דער יינגערען שוועסטער, דא דיא עלטערע זיא ניכט וויללל. לעבען זיא וואהל, הערר לאווי, אונד ווענן זיא נאך

וויען קאמטען, זא גריסען זיא איהרען אלטען פאטער רעכט הערצליך פאן מיר.“

הערר קונעוואלדער וואנדטע זיך זיינען ארבייטען צו. מאיר זאה איין, דאסס ער מיט אללער זיינער ליעבענס-ווירדיגקייט דען שטארען זינן דעם אלטען מאננעס ניכט צו ביינען פערמאכטע. ער נאהם אלזא מיט פיעלען ויסען ווארטען אבשיעד אונד קעהרטע נאך דענזעלבען מאנ נאך וויען צוריק.

אין נאכאר האטטע אונטערדעססען דיא פלעטצליכע אברייזע דעם ברייטינאסס ניסט פערפעהלט אויפזעהען צו ערירעגען. דיא לייטע וואוסטען, דאס לאווי איינען אלטען, קראנקען פאטער האבע אונד מיינטען דאמיט דיא פלאטצ-ליכע אברייזע דעסזעלבען אין פערבינדונג ברינגען צו מיססען.

וואהלהאללענר קאמען זיא צו פרויא מאנדל אום זיך צו פערזיכערן אב איהרע פערמוטהונג דיא ריכטיגע זייא. היער שווינגען זיא, אלס זיא פערנאהמען, דאס פער-העלטניסס זייא געלאוס. נון קאם עס צו טאגע, דאסס מאן שאן פריהער אין דער גאנצען געמיינדע דאס הייר-לעריישע וועזען, לאווים דורכשיים האטטע. דיא אייסטע-רונגען דעם הערדן פרישמאנן ווארען אללען בעקאננט געווארדען. דאפאן האטטע יעדאך ניעמאנד איינע אהנונג דאסס הערר פרישמאנן עס געוועזען, וועלכער דען אלטען קונעוואלדער אין פעסט דען גאנצען זאכפערהאלט פער-ראטהען האטטע.

אללע וועלט בעדויערטע פאני אויף דאס הערצ-ליכסטע אונד בילליגטען איהרען ענטשלוסס, פאן דעם הייכלער ניכט מעהר וויססען צו וואללען.

מיט ראזא גינג איינע מערקווירדיגע פערענדערונג פאר. וועהרענד פאני דאס טריבע וואס וויא ערלעבט האט-

טע, לייכט איבערוואנד, ווארדע דיא ואנסט זא פראהליכע ראזעל גאנץ מעלאנכאליש. זיא בערייטע עס, דאסס זיא דעם דרענגען פאן מוטטער אונד שוועסטער נאכגעגעבען האטטע; עס שמערצטע זיא טיעף, דאסס מאיר לאווי זיך זא לייכט פאן איהר האטטע אבוויינען לאססען, זיא האטטע געגלויבט, ער ווירדע מיט ביטטען אונד דרענגען ניכט נאכ-לאססען; זיא האלב מיט געוואלט דען איהריגען ענטפיה-רען. נון וואר ער אבגערייזט, אונד זיא האטטע אונד זאה ניכטס מעהר פאן איהם.

יעטצט ערסט, נאכדעם זיא אין דען בלענדענדען שפיעגעל דעם רייכטהומס געבליקט האטטע, ערשיען איהר דאס לאאז דער ארמוטה אונערטרעגליך. יעדע ענטבעהרונג, דיא זיא זיך אויפלעגען מוססטע, ערשיען זיא מיט מורען. גינגען מוטטער אונד שוועסטער וואר דיא שטעטס וויעדערהאללע; זיא בעטראכטעטע זיא אלס דיא צושטערער איהרעס גליקעס. אין דאס הויז דער פרויא מאנדל וואר אין פאלגע דעססען דער אונפריעדע איינגעקעהרט, אונד דיא דרייא מענשען, וועלכע ביס דאהין איהר קארגעס בראד דורך פלייסיגע ארבייט שווער, אבער פראהליך ערוואָרבען האט-טען, לעבטען נונמעהר אין אונפריעדען אונד קוממער.

„מאמא“ זאגטע פאני איינעס מאגעס, „וויר העטטען דאך פיעללייכט דער ווערבונג לאווים אום ראזעל ניכט זא ענטשיעדען ענטגעגען טרעטען זאללען. דאס קינד מאכט זיך אונד אונז אונגליקליך.“

דיא מוטטער זייפצטע אויס טיעפסטעם הערצען.

„געשעהענע דינגע זינד ניכט צו ענדערן,“ זאגטע זיא. „איך האבע בערייטס דאסזעלבע געדאכט, וואס דוא זאגסט אויסגעשפראכען. עס איזט צו שפעט. וויר האבען געטהאן, וואס ליעבע אונד פפליכט פאן אונס ערהיישטע; וויר בראכען אונס קיינע פארווירפע צו מאכען.“

(פארטזעטצונג פאלגט.)

* (אונגראַן אונד ווערהאָוואַי) דיענסטאג נאכמיטטאגס 6 אוהר ערשיענען דיא אבגעאָרדנעטען פערענצי אונד ציערער אין דער רעדאקציאָן דעס „פינגעטלענשעג" אונד איבערגאבען דאָרט אים נאמען גאבריעל אונגראַנס איינען בריעף אן יוליוס ווערהאָוואַי, וועלכער פאָלגענדעס ענטהיעלט:

„אלס נייסטינער היפטאורהעבער דער צענלעדער שורקענטהאט מוס איך זיא בעטראכטען. פאָן איהנען קאנן איך קיינע ריטטערליכע גענוגטהואונג פערלאנגען, דא זיא איינע זאָלכע צו געבען אונפעהיג זינד. איך ציכטיגע זיא ניכט, וויל זיא זיך דעססען ניכט שעמען ווירדען; איך ערקלערע יעדאָך, זאָללטען זיא יע פעהיג ווערדען איהרע עהרע ריינצוואשען, איך מיר דאס רעכט בעהאלטע, זיא צו ציכטיגען.

בודאפעסט, 18. מערץ 1884.

גאבריעל אונגראַן.

ווערהאָוואַי ערקלערטע, דיעזען בריעף ניכט אננעהמען צו קאָננען.

* (וואהלבעוועגונג.) אין דער הויפטשטאדט האט אים בעציירקע דער מאָריטץ וואהרמאנן אלס אבגעאָרדנעטען האט. אין דער לעאָפאָלדשטאדט איינע אנצאהל בירגער איינע בעשפרעכונג געהאלטען, אין וועלכער זיך מאנכע פיר דיא קאנדידירונג פייל לוצענבאכערס ערקלערט האבען וואָללען. עס האט געהייסען, דאסס הערר פאָן קאבטייסטער, דער האנדעלסקאממערפרעזידענט אין דיעזער פערזאמלונג דען פאָרזיטץ געפיהרט העטטע. וואס אבער פאָם הערין פאָן קאבטייסטער אָפפענטליך אלס איינע אונוואהרהייט ערקלערט ווירד. איך דער קיפמאנן אעבלי ערקלערט אָפפענטליך ניכט בייא דער בעשפרעכונג צוגעגען געוועזען צו זיין. — דער גינזער בעצירק האט בערייטס קאלאמאן פאָן סעלל דיא קאנדידאטור אנגעטראגען, דיא אויך אנגענאָממען וואָרדען איזט. אים דען עדלען באלטהאזאר האראוואטה רייסען זיך בערייטס מעהרערע וואהלבעצירקע, אויך טעמעשוואר האט איינע דעפוטאציאָן אן איהן געשיקט איהם דיא קאנדידאטור אנצוביעטען. עבענזאָ געהט עס אנדערען הערפאָראַגענדען פערזאָנליכקייטען, וויא דעם פינאנצמיניסטער סאפארי, מאקס פאלק, מאָריטץ יאָקאי.

* (קארל אטוואש אן זיינע וועהלער.) אין דער פערזאמלונג דער נאדי־קאַנישער אונאבהענגיגקייטס פארטיי, אן וועלכער אויך דיא מיטגליעדער דיעזער פארטיי, באראָן גאבריעל פּראָנאי אונד אטטאָ הערמאנן טהיילנאהמען, ווארדע איין שרייבען דעס דערצייטיגען אבגעאָרדנעטען דעס נאדי־קאַנישער וואהלבעצירקעס קאַרל אטוואש פערלעזען. דארין הייסט עס: „בעראטהעט, ווענן עס זיין מוס, אויך פאר דער אבגעאָרדנעטענקאנדידאטור. אבער ניכט לאסט אונז אויס דער רייהע יענער, אן וועלכער איהר בייא דיעזעם אנלאססע דענקט. איך ווארדע שאָן פאָן מעהרערען זייטען צור איבערנאהמע איינער אבגעאָרדנעטענקאנדידאטור אויפגעפאָדערט. אבער ביז יעטצט קאָננטע איך מיך נאָך ניכט בעשטיממט אייסערן. נור אין דעם איינען בין איך געוויסס, דאסס איך בייא אייך דיא קאנדידאטור יעטצט ניכט אננעהמען קאנן. דיא אונגעשטינקטע אויפריכטיגקייט איזט מיינע נאטור. איך האלטע דען נאדי־קאַנישער בעצירק אונטער אללען בעצירקען דעס לאנדעס פיר דיא פערזאמלונג דער פערשטענדיגסטען אונד פיללייכט ערעלסטדענקענדען מענגער אונד מיין דאנק ווירד עוויג זיין. דאסס איהר דאמאלס, אלס אים גאנצען לאנדע דיא העפטיגען לידענשאפטען דעס אנטיסעמיטיסמוס פלאקערטען אונד מיין נאמע דורך דען פער־דא־בענען טהייל דער פרעססע אונבלעססיג פערפאָלגט ווארדע — מיר דאס ווערטהע געשענק אייערער פריינדשאפט אונד אייערעס פערטרויענס ניכט ענטצאָגעט. דיעזעס עדלע פאָרגעהען ניכט מיר גראבע פערליכטען. איך געהע דערצייט אין איינער גראָססען פראגע ניכט אייף איינעם וועגע מיט דער אָפפענטליכען מיינונג. דיא אָפפענטליכע מיינונג איזט איינע גראָסע מאכט. אבער איך האבע אין לאנדעספראגען יעדער מאכט, איך דער מאכט דער אָפפענטליכען מיינונג געגענאיבער בלאס אויף דיא שטימע מיינער איבערצייגונג. דאריבער קענגע איך קיינען אויסגלייך. מיין שטאנדפונקט יעדאָך קאָננטע יעטצט אין דער אונאבהענגיגקייטס פארטיי דעם נאדי־קאַנישער בעצירקעס איינע שפאלטונג הערפאָררופען. דאמיט דיעס ניכט געשעהען מעגע, האבע איך מיך דאצו ענטשלאָססען, דיא קאנדידאַטור ניכט אנצונעהמען." דיא פערזאמלונג דריקטע איהר בעדויערן איבער דען בעשלוסס קאַרל אטוואש, גלייכצייטיג אבער איך דען וואונש אוס, ער מאָגע געלעגענהייט פינדען, דאמיט ער אים קרייזע זיינער וועהלער ערשיינען אונד דיאזעלבען איהן נאָך איינמאל דאַנקען אונד זעהען קאָננען.

* (דער פאפסט איזט חס אויף זיין כבוד.) פירסט לעאָפאָלד פאָן בייערן דער שוויגערזאָהן אונזערעס קאָניגס איזט מיט זיינער געמאהלין דער פרינצעססין גיזעללא נאָך ראָם געפאהרען. דיא צייטונגען האבען שאָן אין פאָרהיניין פערקינדעט, דאסס דאס פרינצענפּאאר אויך דיא אבזיכט האבע דעם פאפסטע זיינע הולדיגונג דארצובריינגען אונד אין דער טהאט ליעס אויך דאס פרינצענפּאאר אים איינע אודיענץ ביים פאפסטע אנזוכען. צום גראָססען שטוינען דער גאנצען וועלט ווארדע יעדאָך דאס אנזוכען צוריקגעוויעזען. דיא צייטונגען זאגען: זאָווייט האט דער פאפסט דיא זאכע געטריעבען, דאס ער בערייט איזט יעדען הערעטישען (קעטצעריישען) פרינצען, דער איהן בעזוכען מאג מיט אללען עהרען צו עמפפאנגען, דאסס ער אבער קיינען קאטהאָלישען פרינצען עמפפאנגען וויל, דער אין שיקליכער וויזע אונד נאָך דער אללגעמיין גילטיגען זיטטע וועגן ער אין ראָם ערשיינט צוערסט דעם קאָניג פאָן איטאליען זיינע אויפוואַרטונג מאכט. דאס פרינצענפּאאר קאנן זאגען: אין ראָם געוועזען אונד דען פאפסט ניכט געזעהען!

* (דיא ביבעל פאָן יחזקאל הנביא געשריעבען.) ווי האבען אונלענגסט מיטגעטהיילט, דאס אין געוויססער שאפירא אין, פאָן יחזקאל הנביא געשריעבענעס ספר תורה דעם מוזעאום אין לאָנדאָן אום דען פרייז פאָן איינער מיליאָן פונד שטערלינג (10 מיליאָן גולדען) צום פערקויף אנגעבאָטען האט. דאס מוזעאום האט דיעזעס מאנושקריפט איינער קאָממיססיאָן צור אונטערזוכונג איבערלאססען אב עס ניכט נאכגעמאכט איזט. דיא קאָממיססיאָן האט דאס מאנושקריפט אלס איינען פלומפען בעטרוג ערקלערט. אין פאָלגע דעססען האט זיך שאפירא ערשאָססען. אין טעלעגראמם אויס האאג אין האללאנד בעריכטעט פאָלגענדעס: דר׳ שאפירא דער זיינערצייט אין ענגלאנד איין אנגעבליכעס מאנושקריפט אום דען פרייז פאָן איינער מיליאָן פונד שטערלינג צום פערקויף אנגעטראגען, האט זיך אין ראָטטערדאם וועלבסט דאס לעבען גענאָממען. נאכדעם זיין מאנושקריפט דורך איינע קאָממיססיאָן דעס בריטיש מוזעאום אלס איין

פֿאָלליעטאָן.

דער ערבשלייכער.

(9־טע פֿאָרטזעטצונג.)

8.

אבער נור אונזער אירדישעס לעבען איזט זאָ פערגענגליך; אונזער גייסט איזט אונשטערבליך. מיין אירדישעס גליק איזט דורך דיא קראנקפערלעונגקייט מאַירס צערשמעטערט אונד ענטבלאטטערט וואָרדען; אבער מיין גייסטיגעס לעבען קאנן איך געגען פראָסט אונד צערשטאָרונג שיטצען. דוא אבער געליעבטע שוועסטער, שטעהסט אים בעגריפפע, דיך דעם צערשמעטערנדען עלעמענטע פרייזוגעבען, וועלכעם איך פאָן מיר פערנהאלטע. גיב דען געדאנקען אן מאַיר לאָווי אויף, איך ביטטע דיך. דוא זאָללסט ניע נאָטה אונד קוממער ליידען; איך פיהלע מיך שטארק גענוג, פיר אונס ביידע צו ארבייטען אונד צו ערווערבען. נימם מיין הייליגעס פערשפרעכען, דאסס איך ליעבער זעלבסט דארבען ווערדע, עהע איך דיך נאָטה ליידען לאססע, דאסס איך מיין לעטצטעס שטיקכען ברויט מיר ענטציעהען ווערדע, אום עס דיר צו רייכען."

דיא וואָרטע דער שוועסטער ריהרטען ראָזעל אויף דאס טיעפסטע.

„דוא ביסט זאָ גוט," זאגטע זיא אונד דריקטע דער שוועסטער דיא האנד.

„אבער," פינגטע זיא שאלקהאפט לעכעלנד הינצו, „דוא ביטטעסט מיר טרעקענעס ברויט, אונד איך מאכטע ניכט אלליין בוטטערבראָט האבען. איך מאכטע אויך מאנכמאל גערן קוכען אונד בראטען עססען."

9.

ויענסגעוויסס ערוואַרטעט מאַיר לאָווי דיינע שוועגערין אונד קינדשינע בויס אים הויזע דעס הערין גאָלד־שמידט. ראָזעל ערשיען איך פינקטליך צור אנגעזעטצטען שטונדע אונד אויף איהרען וואַנגען גלוהטען וויא איהרע פריידען קאָססע אין איין צימער, אין וועלכעם זיא מיט מאַיר אונגעשטאָרט שפרעכען קאָננטע.

„דא ביסט דוא יא, מיין ליעבע," ריעף איהר מאַיר ענטגעגען איהרע ביידען הענדע ערגרייפענד. „נון איזט עס דיר געלונגען דען ווידערשטאנד דער דייניגען צו איבערווינדען? דירפען ווי אָפפען אונזערע פערלאָבונג פראָקלאמירען?"

„ליעבער מאַיר" אנטוואָרטעטע ראָזא טריבע, „איך דארף ניכט דאראן דענקען דיא דיינע צו ווערדען, אונד זאָ שווער עס מיר אויך ווירד, מוס איך אויף דען שאָנען טרוים פאָן גליק אונד ליעבע פערציכטען."

הערר לאָווי מאכטע אין איסערסט בעטריבטעס געזיכט, אלס ער ראָזעל זאָ שפרעכען האָרטע. ער באט אללע זיינע ליעבענסווירדיגקייט אללע זיינע איבערערדונגסקונסטע אויף, אום דען ענטשלוס דעס יונגען מעדכענס צו אנדערען, זיא גאב איהם צוואר אין אללעם רעכט; טראָטצדעם בעהארטע זיא בייא איהרער ווייגערונג, אונד: „איך קאנן ניכט. איך דארף ניכט" וואר דאס איינציגע, וואס זיא אויף אללע זיינע גרינדע ערווידערטע. ענדליך פערצווייפעלטע לאָווי דאראן, זיינע אבזיכטען דורכצופיהרען. ער בעגלייטעטע ראָזא ביז אן דיא טהירע דער וואָהנונג איהרער מוטטער. דאנן גינג ער אינס פרייע, אום צו איבערלעגען וואס נונמעהר צו טהון זייא.

„דוא ביסט אייגענטליך איין נארר, מאַיר," שפראך ער צו זיך זעלבסט, „דאס דוא דיר אום דיעזע נאנוע, אום דיעזע רוסטען געשאַפט זאָ פיעלע מיהע ניממסט! פיללייכט געלינגט עס דיר, דען אלטען ביזסקאָפף, דען נאַרישען קונעוואַלדער צו בעשטיממען. דיר זיינע רייכטהימער צו שענקען, וועלכעס וועגן דוא קיינע פאָן דיעזען גאנזען, דיא זיינע ענקעלינגען זינד, היימיראטהעסט. דער אלטע רוססקאָפף האט יא זיין איינציגעס געשעפט אונד איזט פאָלל דאנקבאַרקייט געגען מיינען אלטען. אונד דוא מאַיר, דוא ביסט אונווידערשטעהליך, ווענן דוא עס דאראויף אנלעגסט, דיך בייא איינעם מענשען אין גונסט צו זעטצען! הייסט' איך דען ניכט אין גאנץ ווייען דער ליעבענסווירדיגע מאַיר, ווערדע איך דען ניכט פאָן אללען מיינען בעקאננטען אלס דער בעסטע געזעלשאַפטער געפּריעזען? וואָהלאן, פאָהרען ווירד נאָך מעסט אונד פערזוכען ווירד אונזער גליק בייא דעם אלטען, דא דיא יונגען טערכען היער זאָ רוס זינד. דיעזע קליינשטעדטישען געשאַפט, בעפאַנגען אין פערשאלטעטען פאָראורטהיילען, שטעהען ניכט אויף דער האָהע דער בילדונג, אום מיך מאַיר לאָווי דען ליעבענסווירדיגסטען יונגען מאנן אין דער הויפטשטאדט דער אינטעלליגענץ, גענוגזאם ווירדיגען צו קאָננען. עס איזט באלד צעהן אוהר. גלייך נאָך מיטטערנאכט פאססירט דער שנעללצוג, בעניטצען ווירד אונזערע צייט אונד פאָהרען ווירד נאָך פעסט."

לאָווי פיהרטע זיינען ענטשלוסס אוס אונד טראט אם אנדערען מאָרגען אין דאס קאָמטאָיר דעס אלטען קונעוואַלדער.

„אה, איי הערר לאָווי" זאגטע דיעזער, „זיא היער? איך גלויבטע, זיא ברעכטען דיא טיף־טאָגע בייא איהרער בראַוט צו?"

„איך קאָממע, הערר קונעוואַלדער, איהנען בעריכט איבער מיינען מיספאָלג אבצושטאַטטען. איהרעם בעפעהלע געהאָרזאם האבע איך דען פריילין מאנדעל" — לאָווי